

Millî piyango idaresinin 1942 malî yılı bilânçosunun gönderildiğine dair Başvekâlet tezkereei ve Divanı Muhasebat encümeni mazbatası (3/72)

T. C.

Başvekâlet

12 . VI . 1943

Kararlar dairesi müdürlüğü

Sayı : 6/2014

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

3670 sayılı kanunun 6 ncı maddesine tevfikân murakabe heyetince tetkik ve tasdik edilerek Maliye vekillîğinin 8.VI.1943 tarihli ve 5130/9/6976 sayılı tezkeresiyle gönderilen, Millî piyango idaresinin 1942 yılı bilânçosu ile kâr ve zarar hesabı katî cetvellerinin mezkûr madde hükmüne tevfikân ilişik olarak sunulduğunu arz ederim.

Başvekil

Ş. Saracoğlu

Millî piyango murakabe heyeti yüksek reisliğine

Millî piyango idaresinin üçüncü çalışma senesini teşkil eden 1942 takvim yılına ait bilânço teklifini 3670 sayılı kanunun 6 ncı maddesi hükmüne tevfikân yüksek tetkik ve tensiplerine arz ediyoruz.

1942 çalışma yılımız; geçen yıllarda olduğu gibi cihan harbinin memleketimizde duyulan iktisadî tesirleri dolayısıyla hasılatın inkişafına mâni olacak gayri müsait şartlarla dolu bulunuyordu. İdaremiz; içinde bulunduğu şartların zorluğuna rağmen yüksek heyetinizden ve Maliye vekâleti yüksek makamından aldığı direktifler üzerine piyangoculuk tekniğinde günün icaplarına uygun yeni tedbirler ittihaz etmiş ve neticede 1942 takvim yılı bilânçosunu da (her yıl fazla satış, fazla ikramiye ve fazla kâr) prensibine sadık kalarak evvelki yıla nazaran 850 410 lira fazla kâr-la kapatmağa muvaffak olmuştur.

15 ikincikânun 1943 tarihinde yapılan çekilişe ait bilet satışlarının bir kısmı 1942 yılının son ayına tesadüf ettiği için mezkûr çekiliş bu sene de 1942 takvim yılına maledilmiştir. Bu sebeple 15 ikincikânun 1943 çekilişine ait olup 1 ikincikânun 1943 - 15 ikincikânun 1943 günlerinde satılan biletler 31 birincikânun 1942 de satılmış gibi kabul edilerek 1942 takvim yılı hesabına maledilmiş ve binnetice geçen yıllarda olduğu gibi bu yıl bilânçosunun da tam bir senelik faaliyet devresini yani 12 si aylık ve 5 i fevkalâde olmak üzere 17 piyangoyu ihtiva eylemesi esası temin olunmuştur.

1. — Varidat

İdarenin varidatı; bilet satışlarından elde edilen hasılat ile bankalardan alınan faizlerden ve İstanbul ile Ankara'daki resmî gişeler hasılatından terekküp etmektedir.

1. — Bilet satışları :

İdarenin aslî gelir kaynağını teşkil eden bilet satışları bu yıl zarfında 9 954 930 liraya yükselmiştir. Tertip edilen piyango adedinde bir edğişiklik bulunmadığı halde 8 486 500 liradan ibaret

bulunan 1941 yılı satışına nazaran 1 468 430 liralık fazla satış temin olunmuştur. Hasılatta görülen bu artış nispeti % 17,30 dur. Bu fazla hasılatın 861 794 lirası aylık piyangolardan ve 606 636 lirası da yılbaşıyla millî bayram günlerinde tertip edilen fevkalâde piyangolardan temin olunmuştur.

Bilet satışında görülen ve devamlı bir mahiyet arzeden bu artışın istinadettiği sebepler aşağıda kısaca arz edilmiştir.

a) Satış teşkilâtının tevsi ve takviyesi :

Satıcılara toptan bilet tevzi işi Ziraat bankası şube ve ajansları ve bunların bulunmadığı yerlerde ise posta idareleri tarafından deruhde edilmiş ve bu müesseselerden her defasında peşin para mukabilinde on liralık bilet almak şartıyla istiyen her Türk vatandaşına idare tarafından satıcılık ruhsatnamesi verilmiştir.

Bu suretle hem sermayesi az olan vatandaşların kendilerine bir geçim vasıtası temin etmeleri hem de satış teşkilâtının tevessü ve inkişafı temin olunmuştur.

1940 yılında bütün Türkiye'de 327 adedine ancak balığ olabilen satıcı adedi 1941 de 686 ya ve 1942 de ise 1035 rakamına yükselmiştir. Satıcılara verilen komisyonun mühim miktarda tenziline rağmen idare ile satıcılar arasında komisyon mukabilinde mutavassıt ve füzulî bir rol ifa eden başbâylık teşkilâtı ilga edildiği ve satıcıların her defasında alacakları asgarî bilet haddi de on liraya tenzil edildiği için satıcı adedi çoğalmış ve alınan tedbirlerle inkişaf ettirilen satış teşkilâtı sayesinde hasılatta mühim bir fazlalık temin olunmuştur.

1942 satışının 1941 satış yekûniyle mukayesesi neticesinde İstanbul, İzmir ve Samsun vilâyet merkezlerinde 189 281 lira kıymetinde cüzi bir satış tenezzülü kaydedilmiş olmakla beraber bunların haricinde kalan ve adedi 443 e varan diğer bülûnun vilâyet ve kaza merkezlerinin satışlarında daimî bir artış görülmüş ve 1940 yılına nazaran 1942 yılındaki fazlalık 1 581 527 liraya balığ olmuştur. Memleket nüfusunun % 94 nü teşkil eden bu mahallerdeki artış nispeti % 32 dir.

b) Çekiliş sistemi:

Çalışmalarımızda; piyangoçuluktaki muvaffakiyetin halkın bu mevzudan beklediği emniyet ve itimat hisleriyle kaim ve berdevam olacağı prensibine istinat edilerek ıslah çarelerini aradığımız çekiliş sistemi daha bidayette otomatik küreler usulüne istinat ettirilmişti. Bu sistem büyük rahbet gördü. Piyangodan beklenen itimadı kuvvetlendirdi ve satışı arttırdı.

Teferruata ait bazı temennileri de geçen seneden itibaren tatbik mevkiine vazederek 1 000 ve 2 000 liralık ikramiyeleri; bilet numaralarının son rakamlarına göre ikramiyesi tayin olunan adadî usul yerine 6 küre ile teker teker çekmek şekli tercih edilmiştir. Satışlarımızda görülen artışta bu tadilin de hissesi vardır.

c) Reklâm ve propaganda:

Reklâm ve propaganda işlerinin sistemli ve plânlı bir şekilde idaresi ve halkı usandırmıyan çeşitli ikramiye plânları tatbik edilmesi gibi tedbirler de satışın artmasına âmil olmuştur.

2. — Mevduat faizleri, tasarruf bonusu faiz ve komisyonları:

4120 sayılı kanunla verilen müsaadeye istinaden tasarruf bonusu alınarak, Türkiye Cumhuriyeti Merkez bankasına nakden bloke edilen piyango ikramiyeleri bu bonolarla karşılanmış ve bu muameleden 173 787 lirası faiz ve 16 762 lirası da satış komisyonu olmak üzere ceman 190 549 lira kâr temin olunmuş ve bankalardaki mevduattan da 29 325 lira faiz alınmıştır.

3. — Gişeler varidatı:

Ankara ve İstanbul'da halka perakende bilet satmak ve kazananlara da ikramiye ödemek üzere açılan gişelerimizin 1942 yılında temin ettikleri varidat 29 306 liradır. 1941 yılında mezkûr gişelerden 22 937 lira varidat temin olunmuştu.

2. — Masraflar

1. — İkrâmiye:

9 954 930 liradan ibaret bilet satışı hasılatının 5 987 775 lirası ikramiye olarak tevzi edil-

miştir. Şu hale göre hasılatın % 60,15 ni ikramiye teşkil etmektedir.

İdarenin kurulduğu gündenberi hasılatın daima % 60 mı ikramiye olarak dağıtmak prensibine gösterdiğimiz sadakat piyangodan beklenen itimat ve istikrarı fazlasiyle temin etmiştir. Fazla kâr temin etmek gayesiyle dağıtılacak ikramiye nispetini tenzil etmeği hiç bir zaman düşünmedik. Her piyangoda fazladan satacağımız 100 liralık biletin 60 lirasının ikramiye olarak dağıtılacağını ve fakat 30 lirasının sâfi kâra inkılâp edeceğini düşünerek fazla kârı daima fazla satışta aradık.

2. — Satış komisyonu:

Bu yıl içinde 672 443 lirası satıcılara ve 59 599 lirası Ziraat bankasına olmak üzere ceman 732 043 lira satış komisyonu verilmiştir. Verilen komisyonun hasılatı nispeti % 7,35 dir.

3. — İdare masrafları:

1942 takvim yılı bütçesine konulan tahsisattan ödenecek ikramiyelerle bilet satış komisyonları tahsisatı hariç olmak üzere - umum idare masrafları için ceman 236 046 lira sarfedilmiştir. 1941 yılının idare masrafları 235 927 lira olduğuna göre 1942 yılındaki masraf fazlalığı 119 liradan ibarettir.

1942 yılında kâğıt ve diğer tabii malzemesi fiyatlarıyla baskı ücretlerinin artmasına, maaşlara fevkalâde zam yapılmasına, posta ücretlerinin tezayüdüne rağmen idare masraflarında âzami tasarrufa riayet edilerek evvelki seneden fazla masraf yapılmadığı gibi aynı masrafla 1 468 430 liralık fazla bilet satılması temin olunmuş ve 850 410 lira fazla kâr elde edilmiştir.

4. — Gişeler masrafı:

Ankara ve İstanbul'da açılan gişelerin bir yıllık kira, tenvir, teshin, memur maaşlarıyla sair müteferrik masrafları 11 455 liraya balığ olmuştur. Gişelerin varidatı 29 306 lira olduğuna göre bu gişelerden bir senede elde edilen sâfi kâr miktarı 17 851 liradır.

3. — Sâfi kâr

İdaremizin 1942 yılı sâfi kârı 3 588 283 liradır. 1941 kârı 2 737 873 lira olduğuna göre bu sene geçen seneye nazaran 850 410 lira fazla bir kâr temin edilmiştir. Sâfi kârdaki artış nispeti geçen seneye nazaran % 31 dir.

Netice:

Üçüncü takvim yılı faaliyeti de fazla satış; fazla ikramiye ve fazla kârla kapatılmıştır. Halkın menfaatine ve piyango tekniğine uygun verimli tedbirlerin araştırılarak tatbik edilmesine gelecek yıllarda da devam edileceğini saygılarımla arz ederim.

Millî piyango
İdare heyeti reisi

Ankara, 31 . XII . 1942

Millî Piyango idaresi Yüksek Reisliğine

Öz: 1942 yılı bilançosu hakkında

Millî Piyango idaresinin 1942 yılına ait bilançosu tarafımdan tetkik edilerek (Aktif ve Pasif) inde mevcut mebalîğ resmî kuyudat ve evrakı müsbitleriyle karşılaştırılmış olduğu gibi mevcut kıymetler de tadat edilmiştir.

İdarenin 1942 yılı zarfında (3 588 283 86) lira sâfi kâr elde ettiği ve bilançonun kayıtlara mutabık usul ve mevzuata uygun bir şekilde tanzim edildiği görülmüştür.

Saygılarımla arz ederim.

Millî Piyango idaresi nezdinde T. C. Merkez
Bankası murakıbrı
Reşat Tığrak

Millî Piyango idaresi nezdinde
Maliye vekâleti murakıbrı
(Henüz tâyin edilmemiştir).

Divanı muhasebat encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Di. Mu. Encümeni

Esas No. 3/72

Karar No. 8

29. VI. 1943

Yüksek Reisliğe

3670 sayılı kanunun 6 nci maddesine tevfi-kan Murakabe heyetine tetkik ve tasdik edilip Başvekilliğin 12 haziran 1943 tarih ve 6/2014 numaralı tezkeresiyle Yüksek Reisliğe sunulmuş ve Encümenimize havale büyurulmuş olan Millî piyango idaresinin 1942 yılı bilâncosıyla kârü zarar cetvelleri ve teferruatı mezkûr idare Reisi Nihat Âli Üçüncü de hazır olduğu halde tetkik ve müzakere olundu.

Dosya meyanında bulunan idare ve murakıp raporları mündericâtına nazaran Millî piyango idaresinin üçüncü çalışma senesini teşkil eden 1942 takvim yılında içinde bulunduğu şartların zorluğuna rağmen piyangoçuluk tekniğünde günün icaplarına uygun yeni tedbirlerin itihazi sayesinde (her yıl fazla satış, fazla ikramiye ve fazla kâr prensibine sadık kalmarak) 1942 yılında evvelki yıla nazaran 850 410 lira fazlasıyla 3 588 283,86 lira safi kâr temin edildiği ve bu safi kârdaki artış nispetinin yüzde 31 i bulunduğu ve bilânconun aktif ve pasifinde mevcut mebalîğ resmî kayıtlar ve evrakı müspite ile karşılaştırılarak ve mevcut kıymetler tadedat edilerek bilânconun kayıtlara mutabık ve usul ve mevzuata uygun bir şekilde tanzim kıldığı anlaşılmıştır.

Yukarıda sözü geçen 3670 sayılı kanun, bütçe ve kadronun tasdikını İera Vekilleri Heyetine ve bilânconun tetkik ve tasdikını da Merkez ve Ziraat bankaları Umum müdürleri, Divanı muhasebat âzasından iki zatla Maliye vekâleti Nakit işleri umum müdüründen mürckkep hususi bir Murakabe heyetine tevdi etmiş ve tas-

dikli bilânconun birer suretinin Maliye vekâletiyle Büyük Millet Meclisine takdim esasını vaz ve kabul etmiştir. Şu hale göre tasdikli bilânconun Meclisi Âliye takdiminden vâzır kanunca takip olunan gaye, yüksek ittilalarına arzolan mebusların bilângo üzerinde yapacakları incelemeler sonunda ilgili vekâletlerden Dahili Nizamname hükümlerine göre herhangi bir sual ve saireyi yapabilmelerini teshil olduğu gibi işbu kanun mucibince piyango safi hasılatından unumî muvazeneye irat ve diğer taraftan Millî Müdafaa vekâleti (Hava kısmı) bütçesinin levazım ve tehzatı harbiye faslına tahsisat kaydedilen paraların bilângo muhteviyatına uygun olup olmadığı hususlarının Hazine hesabı katisinin tasdikı ve bütçelerin tetkiki sırasında nazarı itibare alınmasını teminden ibaret bulunduğu âşikâr olduğu cihetle keyfiyet Umumî Heyetin ittilama arz edilmek üzere işbu mazbatamız Yüksek Reisliğe sunuldu.

Di. Mu. En. Rs.	M. M.	Kâtip
Namına M. M.	Çanakkale	Kastamonu
R. Bulayırılı	R. Bulayırılı	N. Tamaç
Balıkesir	Bolu	Kastamonu
H. Küçükler	C. Özçağlar	Z. Orbay
Kayseri	Kocaeli	Malatya
M. K. Şatır	S. Pek	Dr. C. Özelçi
Manisa		Niğde
İ. Ertem		A. G. Bodrumlu
Sivas		Yozgad
A. Yurdakul		Y. D. Karşuoğlu